

Останніми десятиліттями однією з принципових для НБ тем є актуалізація законодавства про обов'язковий примірник документів, зокрема, про електронні публікації. Саме перед НБ постає суттєва проблема збереження і використання електронних видань. Сутність проблеми полягає в потребі вирішення конфлікту інтересів: необхідності, з одного боку, зберігання та забезпечення доступу до електронних публікацій, а з іншого – дотримання авторських прав.

Об'єктом постійної уваги учасників CENL є оцінка діяльності НБ. Стандарти якості діяльності мають особливе значення для розроблення моделей НБ. Більше 50% критеріїв і показників, які нині мають вирішальне значення для оцінки якості роботи НБ, пов'язані з інформаційно-комунікаційними технологіями.

Традиційно на порядку денному організації й різні аспекти збереження і захисту інформації. Це завдання збереження, консервації і реставрації традиційних матеріалів, збереження носіїв електронної інформації, боротьба з крадіжками та попередження несанкціонованого копіювання тощо. Наразі в пріоритеті досліджень НБ – довгострокова безпека електронної інформації.

Важливим напрямом діяльності учасників CENL є вивчення широкого кола й інших питань: забезпечення багатомовного доступу до ресурсів НБ; оцифрування видань на традиційних носіях; авторське право на електронні документи; довгострокове зберігання цифрових об'єктів; збирання і архівування веб-ресурсів; стандартизація; міжнародні і національні програми й проекти країн Європейського Союзу, спрямовані на збереження культурної спадщини в цифровій формі; національна бібліографія; стратегічне планування і маркетинг; бібліотечна архітектура й дизайн бібліотечних приміщень; співпраця з іншими міжнародними фаховими бібліотечними об'єднаннями і структурами тощо.

Аналіз тематики генеральних сесій CENL підтверджує, що сьогодні її діяльність спрямована на стимулювання, розвиток і підтримку систематичної й цілеспрямованої взаємодії європейських НБ для надання користувачам безперешкодного доступу до всіх видів документів, демонстрування бібліотеками кращої якості послуг, забезпечення збереження культурних цінностей європейських держав. Організація є потужною платформою співпраці європейських НБ для обміну інформацією та кращими практиками за допомогою підвищення стандартів і співробітництва в межах спільних проєктів.

І. О. Давидова

АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ БІБЛІОТЕЧНИМИ ПРОЄКТАМИ

І. О. Davydova

ADAPTIVE MANAGEMENT OF LIBRARY PROJECTS

Проєктна діяльність бібліотек є ефективним засобом реорганізації та модернізації документно-інформаційних установ суспільства. Важливість і дієвість проєктного розвитку зумовлена підвищенням соціальної значущості документно-інформаційних установ, потужним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізацією інформаційного простору та прагненням бібліотек ефективно задовольняти багатовимірні інформаційні потреби користувачів.

Управління бібліотечними проєктами передбачає активне реагування на фактори зовнішнього оточення, професійний підхід до вирішення техніко-технологічних складових управління проєктами, управління командою і ресурсами проєкту. Управління проєктами, на думку В. Д. Шапіро, може розглядатись як «методологія організації, планування, управління, координації трудових, фінансових і матеріально-технічних ресурсів протягом проєктного циклу. Вона спрямована на ефективне досягнення цілей проєкту шляхом застосування сучасних методів, техніки й технології керування для досягнення визначених у проєкті результатів щодо складу й обсягу робіт, вартості, часу, якості й задоволення учасників проєкту».

Проєктна діяльність бібліотек України почала розгортатись як важливий напрям стратегічного інноваційного управління з середини 90-х рр. ХХ ст. й пройшла певні етапи — від упровадження окремих інновацій, організаційної та технічної модернізації бібліотек до запровадження мережевих й інфраструктурних проєктів, формування корпоративних систем управління проєктами. Результатом програмно-проєктної діяльності бібліотек України є реалізовані проєкти з автоматизації, інтернет-проєкти, проєкти створення комфортного інформаційного бібліотечного простору, соціокультурні проєкти, проєкти з оцифрування документної спадщини.

Широке розгортання та соціальна значущість проєктної діяльності потребує виваженого підходу як теоретиків, так і практиків до процесів управління проєктами, які вимагають пошуку певних компромісів між вимогами та цілями проєктів, станом кадрових та фінансових ресурсів для їх реалізації. Відповідно до керівництва до зводу знань з управління проєктами (керівництво РМБОК), управління бібліотечним проєктом здійснюється за допомогою послідовного виконання логічно скомпонованих 47 процесів управління проєктом, об'єднаних у п'ять груп процесів. Головними з них є ініціація, планування, виконання, моніторинг та контроль, закриття. Реалізація проєктів передбачає також десять управлінських площин діяльності — специфічних функцій проєктного менеджменту, які опановують бібліотеки. Серед них: «управління змістом проєкту, обсягом, затратами, часом, якістю, людськими ресурсами, комунікаціями, контрактами/постачанням, ризиками, проєктною інтеграцією».

Досвід запровадження програмно-проєктної діяльності в бібліотеках свідчить про переважне використання класичного методу управління проєктами, основою якого є поетапне вирішення питань, пов'язаних із ініціацією проєкту та визначенням вимог до нього; плануванням та деталізацією мети і результатів проєкту; розробкою, реалізацією та тестуванням; моніторингом і завершенням проєкту. Під час реалізації кількість етапів може варіювати, але головною відмінністю цього підходу є те, що зміст проєкту залишається практично без змін протягом життєвого циклу. Разом з тим, бібліотечні працівники часто стають перед необхідністю вносити в план певні зміни, гнучко реагувати на вимоги зовнішнього середовища і наявний ресурсний стан.

У цьому контексті, згідно з Т. Л. Мостенською, Т. Г. Мостенською, О. С. Ралко, певні переваги має адаптивний метод управління, що дозволяє «поступово покращувати рішення та практику реалізації проєкту шляхом вивчення результатів рішень, що приймаються на попередніх етапах проєкту». Такий гнучкий підхід до визначення стратегії управління проєктом дозволяє

за необхідності вносити певні зміни в прийнятті рішення, враховувати можливі ризики і вчасно на них реагувати. Головними і важливими критеріями успішності проекту стають темпи його виконання та якість комунікативних процесів, які вможливають ефективну взаємодію в ході виконання циклів проекту.

Застосування технології адаптивного управління проектами в бібліотечно-інформаційній діяльності дозволить створити гнучку систему управління процесами, які будуть спрямовані на модернізацію бібліотечних установ. Це сприятиме формуванню команди проектних менеджерів, здатних здійснювати кількісний та якісний аналіз ризиків, приймати ефективні управлінські рішення, генерувати нестандартні підходи, розробляти варіанти сценаріїв реалізації проекту та оцінки їх результатів.

Н. С. Тюркеджи

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ВПРОВАДЖЕННЯ АСИСТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БІБЛІОТЕКАХ: НЕОБХІДНІСТЬ АКТУАЛІЗАЦІЇ

N. S. Tiurkedzhy

LEGISLATION OF UKRAINE ON THE INTRODUCTION OF ASSISTIVE TECHNOLOGIES IN LIBRARIES: THE NECESSITY FOR UPDATING

Питання впровадження та використання асистивних технологій у різних сферах людської життєдіяльності нині є предметом значної кількості законодавчих ініціатив у різних країнах світу. Законодавча база нашої держави зазнає повільних змін, а з урахуванням того, що функції усіх документно-інформаційних структур у ХХІ ст. набувають нового значення в аспекті обслуговування людей з особливими потребами, загострюється немало суперечностей та протиріч. Зокрема, Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» прийнято у 1995 р., і останні зміни, які істотно не змінюють змісту закону, внесено у 2010 р. Текст закону не містить положень відносно впровадження асистивних технологій у діяльність бібліотек, лише окреслює умови та перелік продуктів і послуг для користувачів з порушеннями зору та осіб з дислексією. У новій редакції цього закону у статті 6 з'являється поняття «спеціалізовані бібліотеки» (для дітей, юнацтва, осіб з фізичними вадами). Зокрема ці бібліотеки передбачають використання асистивних технологій. Асистивні (допоміжні) технології — це розширення можливостей та життєво важливий чинник у самореалізації особистості. У контексті впровадження асистивних технологій, які забезпечують доступ до інформації та знань зазначену останньою категорією населення, у Законі України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» — інформація також відсутня.

Під час аналізу законодавчої бази на сайті ligazakon.net за запитом «асистивні / допоміжні технології» виявлено два результати (без урахування результатів з галузі репродуктивної медицини):

- Конвенція про права осіб з інвалідністю, яку ратифіковано Україною 12.12.2009;
- Закон України «Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю і Факультативного протоколу до неї», від 07.12.2016.